

Chanukah is [Not] the Festival of Lights

Rabbi Uri Goldstein

רמב"ם הלכות מגילה וחנוכה פרק ג

הלכה א

בבית שני כשמלכו יון גזרו גזרות על ישראל ובטלו דתם ולא הניחו אותם לעסוק בתורה ובמצות, ופשטו ידם בממונם ובבנותיהם ונכנסו להיכל ופרצו בו פרצות וטמאו הטהרות, וצר להם לישראל מאד מפניהם ולחצום לחץ גדול עד שריחם עליהם אלהי אבותינו והושיעם מידם והצילם וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו ישראל מידם והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתים שנה עד החורבן השני.

הלכה ב

וכשגברו ישראל על אויביהם ואבדום בחמשה ועשרים בחדש כסלו היה ונכנסו להיכל ולא מצאו שמן טהור במקדש אלא פך אחד ולא היה בו להדליק אלא יום אחד בלבד והדליקו ממנו נרות המערכה שמונה ימים עד שכתשו זיתים והוציאו שמן טהור.

הלכה ג

ומפני זה התקינו חכמים שבאותו הדור שיהיו שמונת הימים האלו שתחלתן מליל חמשה ועשרים בכסלו ימי שמחה והלל ומדליקין בהן הנרות בערב על פתחי הבתים בכל לילה ולילה משמונת הלילות להראות ולגלות הנס, וימים אלו הן הנקראין חנוכה והן אסורין בהספד ותענית כימי הפורים, והדלקת הנרות בהן מצוה מדברי סופרים כקריאת המגילה.

Understanding Ner Chanukah

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

תנו רבנן: מצות חנוכה נר איש וביתו

נר

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כג עמוד ב

אמר רבא: מילא קערה שמן והקיפה פתילות, כפה עליה כלי - עולה לכמה בני אדם, לא כפה עליה כלי - עשאה כמין מדורה, ואפילו לאחד נמי אינה עולה.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות חנוכה סימן תרעא סעיף ד

*מילא קערה שמן והקיפה פתילות, (יג) אם כפה עליה כלי כל פתילה עולה בשביל נר אחד; לא כפה עליה כלי, אפי' לנר אחד אינו עולה (יד) לפי שהוא כמדורה. הגה: ולכן יש ליזהר להעמיד הנרות (טו) ג בשורה בשוה, ולא בעגול (טז) דהוי כמדורה (הג"מ בשם סמ"ק); * ומותר להדליק (יז) בפמוטות <ב> שקורין לאמפ"א, (יח) מאחר שכל נר מובדל הרבה מחבירו (ת"ה סימן ק"ה). ויזהרו כשעושים נרות, אפי' בשעוה, (יט) ד שאין לדבוקן ביחד ולהדליקן, דהוי כמדורה (פסקי מהר"י ס"ה); * (כ) אפי' בנרות של שבת וי"ט יזהרו שלא לעשות כן, (א"ז).

תלמוד בבלי מסכת פסחים דף ז עמוד ב

תנו רבנן: אין בודקין לא לאור החמה, ולא לאור הלבנה, ולא לאור האבוקה, אלא לאור הנר מפני שאור הנר יפה לבדיקה...ואבוקה לא? והאמר רבא: מאי דכתיב ונגה כאור תהיה קרנים מידו לו ושם חביון עזו למה צדיקים דומין בפני שכינה - כנר בפני האבוקה. ואמר רבא: אבוקה להבדלה - מצוה מן המובחר! - אמר רב נחמן בר יצחק: זה יכול להכניסו לחורין ולסדקין, וזה - אינו יכול להכניסו לחורין ולסדקין. רב זביד אמר: זה - אורו לפניו, וזה - אורו לאחריו. רב פפא אמר: האי - בעית, והאי - לא בעית. רבינא אמר: האי - משך נהורא, והאי - מיקטף איקטופי.

תלמוד בבלי מסכת סוטה דף כא עמוד א

את זו דרש רבי מנחם בר יוסי: כי נר מצוה ותורה אור - תלה הכתוב את המצוה בנר ואת התורה באור, את המצוה בנר, לומר לך: מה נר אינה מגינה אלא לפי שעה, אף מצוה אינה מגינה אלא לפי שעה; ואת התורה באור, לומר לך: מה אור מגין לעולם, אף תורה מגינה לעולם

נתיבות שלום, מאמרי חנוכה, עמוד ח'

והנה במציאות האור יש ב' בחינות. כמו שדרשו חז"ל (סוטה כא.) עה"פ כי נר מצוה ותורה אור, שהמצוה היא כמדליק נר בחשכת לילה, שהיא הארה מקומית בתוך מציאות של חושך, ותורה אור היא בתי' האיר היום, שנתהפך ממציות של חושך ונהיה אור. עד"ז יש להגדיר ענין נר שבת ונר חנוכה.

איש וביתו

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כא עמוד ב

תנו רבנן: נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ. אם היה דר בעלייה - מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים. ובשעת הסכנה - מניחה על שלחנו, ודיו

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב עמוד א

אמר רבה: נר חנוכה מצוה להניחה בטפח הסמוכה לפתח. והיכא מנח ליה? רב אחא בריה דרבא אמר: מימין, רב שמואל מדפתי אמר: משמאל. והילכתא - משמאל, כדי שתהא נר חנוכה משמאל ומזוזה מימין.

הרב קוק-שמועות הראיה לפרשת תולדות עמוד מא

אמרו חז"ל לא כאברהם שקראו הר דכתיב אשר יאמר היום בהר ד' יראה ולא כיצחק שקראו שדה דכתיב ויצא יצחק לשוח בשדה אלא כיעקב שקראו בית דכתיב אין זאת כי אם בית אלקים וזה שער השמים ***הר זו בחינת הפקר לשדה ישנה כבר ענין של בעלות ורשות למי שזה שייך אבל בכל זאת פתוחה לכל אולם בית זה כבר מוקף ומסוגר למי שיש רשות להכנס ומי שאין לו רשות להכנס אברהם אמר לו ישמעאל יחיה לפניך יצחק חפץ למסור את הברכות לעשו חפצו להוציא את האומה הנבחרת מבין הגוים יעקב ראה כי קיום האומה הישראלית יכול להיות ולהתקיים רק בשעה שהאומה הישראלית תהיה נפרדת עם לבדד ישכון ובגויים לא יתחשב כי אף

אמנם שיש במדת תפארת גם חסד להיטיב ולהראות לאומות עולם דרך ד' אבל יש בה גם גבורה ובעיקר תפקידה לתקן את עצמו ולבנות אומה ישראלית נפרדת בפני עצמה לא מבין הגויים אלא בתור חטיבה מיוחדת לעצמה וכך התחילה מיעקב האומה הישראלית שנתחלקה אח"כ לשבטים אבל כל האבות לדבר אחד נתכוונו להביא לידי הכרת ד' ואחדותו בעולם

תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב עמוד ב

מתיב רב ששת: מחוץ לפרוכת העדת יערך, וכי לאורה הוא צריך והלא כל ארבעים שנה שהלכו בני ישראל במדבר לא הלכו אלא לאורו; אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל.

עין אי"ה על הנ"ל

האורה הפנימית, אורה של תורה, רוח הקודש והנבואה, ששופע בישראל ביחוד ממקום בית המקדש יצאה האורה, היא האורה האלהית שמאירה בישראל לבדם ואין לזרים חלק בו. והנה גם אם היו ישראל ע"י הדרכת התורה האלהית, שמרוממתם מכל השפלות החומריות ומקרבתם לאור האלהי, עלולים ע"ז להיות מתנהגים באפלה בחיים החיצוניים, בלא התקדמות, בלא סדרים, בלא פאר ונעימות חיצוני הדורש עמו חכמה מעשית רבה, ג"כ הי' הדבר שוה וכדאי. אמנם תורת ד' תלמדנו ג"כ ארחות חיים, ועל פיה נראה אור ג"כ בחיים החיצוניים, ללכת קוממיות ולהיות גוי איתן מלא חכמה מעשית וכליל יופי, ע"י כח הקדושה המיוחדת שהיא מעלה את ישראל למצב רם ברוח קדושה ודעת אלהים ודרכיו, היא עצמה מפזרת אורה ג"כ למחוץ לפרכת העדות. באה לזה המנורה דוקא מחוץ לפרכת, להורות שמן האורה הפנימית שכולה אומרת כבוד אלהים, תופיע ג"כ לישראל אורה חיצונית, בנימוסים אנושיים טובים ויפים, ובתיקוני מדינה וממלכה נוחים ונעימים. ועל זאת יש להתפלל למה צריך עם הקודש עם האורה הפנימית, אורה חיצונה, שתועלתה מתפשטת רק ע"פ הסדר של החיים הנהוגים בעמים, המוכרחים להגדיל אשרם רק ע"פ סדרי החיים החיצונים. והלא כל אותן ארבעים שנה שהלכו ישראל כמדבר לא הלכו אלא לאורו, היו מוצלחים ודבר לא חסר להם, באין צורך להתחכמות מעשית, ע"י מעשה ניסים ויד ד' החזקה בגילוי שכינה. א"כ מעלתן של ישראל הלא אינה צריכה כלל, לאלה המעלות הנמוכות של החיים התרבותיים, ואורה זו החיצונה למה. אלא שעם מצד ערכן של ישראל הי' אפשר להיות חיים כאלה מתמידים אם היו שומרים מעלתם, ואם היה ההכרח נותן לרדת מפני החטא, הלא אין מקום ההכנה של האורה החיצונה, שאינה באה כ"א מפני הכרח של ירידה, במקום הקודש, להיות לסדר עבודה וקביעות קדושה. אמנם צריך עדות לכל באי עולם שהשכינה שרויה בישראל. רק ע"י החיבור של האורה החיצונה אל האורה הפנימית, יש יחש לישראל עם כל העולם כולו. העמים שיגיעו למדרגה יפה בהתפתחותם הטבעית, יכירו את ההוד וההדר, את הקדושה והתפארת, שיש בתוה"ק ובדרכיה, וישונו לאחוז בדרכי ד' הישרים ובדעת אלהים הטהורה המתפרשת ע"י אורן של ישראל. מה שא"כ אם האורה החיצונה לא היתה נהוגה בישראל, אז היה היחש של עמים זולתם אליהם נפסק לגמרי. כי את המאור הפנימי שבתורה, שלא יוכל להתפשט ג"כ במאור חיצוני של חיי נועם ותרבות, לא יוכלו לקבל, ולא היתה העדות מגעת לתועלתה לכל באי עולם. אמנם ע"י האורה החיצונה המצטרפת אל הפנימית, המכשרת את ישראל לחיות יחד עם תוה"ק חיים טבעיים מפותחים, חיים מדיניים הגונים, שהוא אור הקרוב אליהם, באור זה יראו אור להכיר ג"כ לפי כחם, אור האלהי הפנימי. רק בזה תתמלא ההגדה של העדות לכל באי עולם, שהשכינה שורה בישראל.

Oil Lamp- Qumran



Hasmonean Oil Lamp



